

OTSUS

21.10.2016 nr 5.1-5/16-043

Koondumisele nr 24/2016 AS Aqua Marina ja AS Raktoom osa loa andmine

Koondumine

AS Aqua Marina (edaspidi Aqua Marina) seaduslik esindaja esitas 28.09.2016 Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt vastavalt 25.08.2016 Aqua Marina ja AS Raktoom (edaspidi Raktoom) vahel sõlmitud kolmele kinnistute võlaõiguslikule müügilepingule soovib Aqua Marina omandada Raktoomilt kolm tanklat koos kinnistutega. Tehingu tulemusel saavutab Aqua Marina valitseva mõju Raktoomi osa üle konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses ning tegemist on koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Konkurentsiamet avaldas 29.09.2016 ülalnimetatud koondumise teate saamise kohta teate väljaandes Ametlikud Teadaanded. Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

Koondumise osalised

KonkS § 20 punkti 2 järgi on koondumise osaliseks füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle.

KonkS § 20 punkti 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle omandatakse valitsev mõju.

Seega on koondumise osalisteks Aqua Marina ja Raktoom.

Aqua Marina on valdusettevõtja, mis kuulub füüsiliste isikute Andres Linnas (isikukood 36711122712) ja Antti Moppel (isikukood 36812252714) ühise valitseva mõju alla. Aqua Marina põhitegevusalaks on temale kuuluvate väärtpaberi- ja kinnisvarainvesteeringute haldamine. Aqua Marina valduses on tanklad (teenindusjaamad), mida ta välja rendib. Aqua Marina valitseva mõju alla kuulub OÜ Velmares, mille põhitegevuseks on kinnisvara ja investeeringute haldamine. Aqua Marina omab 50% osalust aktsiaseltsis Olerex (edaspidi Olerex), mille ülejäänud 50% aktsiakapitalist jaguneb võrdsetes osades (25% ja 25%) Aqua Marina aktsionäride Andres Linnase ja Antti Moppeli vahel. Sellest tulenevalt on Olerex kaudselt Andres Linnase ja Antti Moppeli ühise valitseva mõju all, mistõttu käsitletakse antud koondumise menetlemisel Aqua Marinat ja Olerexi ühe ettevõtjana.

Olerexi põhitegevusalaks on mootorikütuste jae- ja hulgimüük ning teenindusjaamades auto- ja toidukaupade müük, haagiste rent, toitlustamine, autopesu

ning kohustusliku liikluskindlustuse vahendamine. Olerexil on 79 täisteenindusjaama ja automaattanklat üle Eesti.

Raktoomi ainuaktsionär on Meelis Toom (isikukood 35507205212). Raktoomi põhitegevuseks on mootorikütuste jaemüük, sh tanklate tegevus. Ettevõtjale kuulub kolm tanklat. Lisaks tegeleb Raktoom mehhanismide (autod, traktorid-laadurid, tõstukid, ekskavaator, teehooldusmasinad, treiler) laenutusega ja ehitusmaterjalide (liiv, killustik, paesõelmed, soolaliiv, sõelutud muld) müügiga.

Õiguslik hinnang

Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot.

Koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käive Eestis oli kokku üle 6 000 000 euro ja koondumise osaliste käibed Eestis ületasid kummalgi 2 000 000 eurot, mistõttu kuulub koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määruse nr 69 Koondumise teate esitamise juhendi (edaspidi *Juhend*) § 8 lg 3 punkti 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ja koondumine tekitab vähemalt 15% ühise turuosa. Sama paragrahvi lõike 3 punkti 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturuks iga kaubaturg, kus tegutseb üks või mitu koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, mis eelneb või järgneb kaubaturule, kus tegutseb mõni teine koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja, ning kus mõne osalise individuaalne turuosa või osaliste ühine turuosa on vähemalt 25%, olenemata sellest, kas nad on tegelikult müüja ja ostja suhetes või mitte.

Koondumise osaliste äritegevus kattub mootorikütuste jaemüügil ning toidu- ja autokaupade jaemüügil.

Koondumise osaliste teenindusjaamade liidetud turuosa kokku ületab 15% üksnes mootorikütuse jaemüügil. Muude kattuvate äritegevuste osas, nagu toidukaupade ja autokaupade jaemüük, jääb koondumise teate kohaselt koondumise osaliste teenindusjaamade turuosa kokku hinnanguliselt alla 10%. Seetõttu ei too koondumine kaasa olulist mõju nendes valdkondades ning tegemist ei ole horisontaalselt mõjutatud kaubaturgudega Juhendi mõistes. Märgitud põhjustel ei ole antud koondumise menetlemisel vajalik piiritleda kaubaturgusid toidu- ja autokaupade jaemüügil.

Lisaks mootorikütuste jaemüügile ning toidu- ja autokaupade jaemüügile tegeleb Olerex ka mootorikütuste hulгимüügiga. Hulгимüüki teostab Olerex nii otse oma kütuse terminalist kui ka vedades mootorikütust oma tsisternautodega klientidele kohale. Olerexi peamiseks klientideks mootorikütuste hulгимüügil on põllumajandusettevõtjad, transpordiettevõtjad ning samuti väiksemad mootorikütuste jaemüüjad. Omandatava Raktoomi osaga lepingulisi ärikliente ei kaasne, mistõttu puudub selles äritegevuses Olerexi ja omandatava ettevõtja osa vahel kattuvus. Koondumise teate kohaselt jäi Olerexi hulгимüügi osakaal Eestis kogu sisemaisest tarbimisest 2015. aastal alla 10%. Olerexi poolt teostatava mootorikütuste hulgi- ja jaemüügi vertikaalse mõju hindamisel on oluline arvestada, et Olerex on ka ise mootorikütuste hulgiostja. Valdav enamus Eestis edasi müüdavast mootorikütusest imporditakse Leedu Mazeikiai ja Neste Porvoo tehastest. Olerexi osatähtsus mootorikütuste tarnijana teistele mootorikütuste jaemüüjatele on marginaalne. Seetõttu ei ole tegemist vertikaalselt mõjutatud kaubaturuga ning antud koondumise menetlemisel puudub vajadus piiritleda mootorikütuste hulгимüügi kaubaturgu.

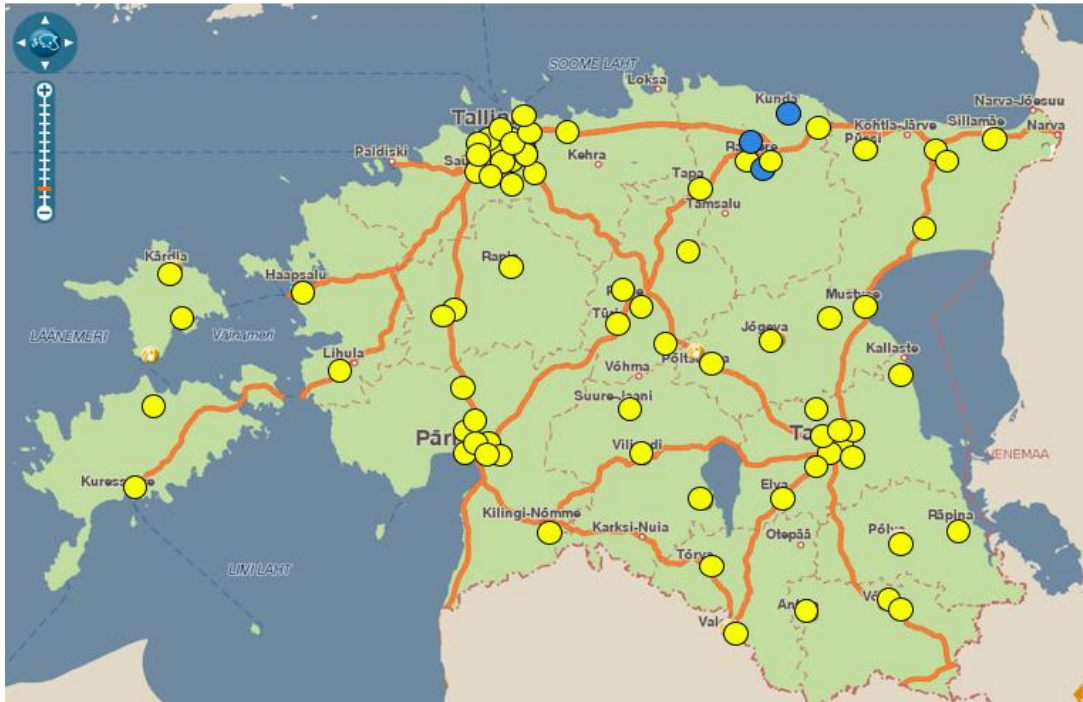
Mootorikütuste jaemüük

Konkurentsiameti varasema praktika kohaselt ei ole mootorikütuste jaemüügi tanklate koondumisel ja selle mõjude hindamisel vaja eristada bensiini ja diislikütuse jaemüügi kaubaturgu (olguigi, et erinevad mootorid tarbivad erinevat kütust) või veelgi detailsemat jaotust, sõltuvalt bensiini oktaanarvust. Konkurentsiamet on varasemalt leidnud, et erinevad mootorikütused kuuluvad kõik ühele kaubaturule, kuna reeglina on kõigi mootorikütuste jaemüüjate kaubavalikus esindatud nii bensiin kui diislikütus. Kõik kütusetanklad konkureerivad omavahel üldisel mootorikütuste jaemüügi kaubaturul.¹ Oma kõige hiljutisemas mootorikütuste kaubaturgu käsitlevas koondumise otsuses² ei arvestanud Konkurentsiamet alternatiivseid mootorikütuseid (LPG autogaas, CNG maagaas ja elektriautode kiirlaadimisjaamad) ning erimärgistatud diislikütust mootorikütuste jaemüügi kaubaturu hulka. Sellise väljajätmise peamiseks põhjuseks on nende vähene levik, mistõttu ei ole need tänasel päeval käsitletavad alternatiividena bensiinile ja diislikütusele. Seega sisaldab mootorikütuste jaemüügi kaubaturg ka antud koondumise hindamisel bensiini ja diislikütuse müüki.

Olerexil on 79 täisteenindusjaama ja automaattanklat üle Eesti. Raktoomile kuulub kolm üksteisele suhteliselt lähestikku paiknevat tanklat: Kunda tankla, Piira tankla ja Tõrremäe tankla (vt koondumise osaliste tanklate asukohtasid alljärgneval joonisel).

¹ Konkurentsiameti 01.07.2015 otsus nr 5.1-5/15-018 - aktsiaselts Aqua Marina ja Aktsiaselts Lukoil Eesti; 01.06.2016 otsus nr 5.1-5/16-020 – OÜ Alexela Tanklad ja Mokter OÜ osa; 25.08.2016 otsus nr 5.1-5/16-035 - Circle K Eesti Aktsiaselts ja SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osäühing Heleas osa ning osäühing Järvejaam osa .

² 25.08.2016 otsus nr 5.1-5/16-035 - Circle K Eesti Aktsiaselts ja SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osäühing Heleas osa ning osäühing Järvejaam osa, lk 3 – 4.

Konkurentsiamet hindab käesoleva koondumise mõju lokaalselt, mis katab ala ligikaudu kuni 20 minutilise autosõidu raadiuses omandatavatest Raktoomi tanklatest ning ka laiemalt kogu Eesti territooriumil.

Hinnang koondumisele

KonKS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiamet koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonKS § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi olemasolu eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Mootorikütuse jaemüügi kaubaturu analüüsimisel ning kogu kaubaturu mahu määramisel kasutab Konkurentsiamet hiljuti teostatud kaubaturu analüüsi³. Selle analüüsi kohaselt oli 2015. aastal bensiini ja diislikütuse müügitulu Eestis kokku ligikaudu 745 miljonit eurot.

Koondumise osaliste ning nende suuremate konkurentide ligikaudsed turuosad müügitulude põhjal eelnenud kolmel aastal mootorikütuste jaemüügil Eestis on esitatud alljärgnevas tabelis⁴.

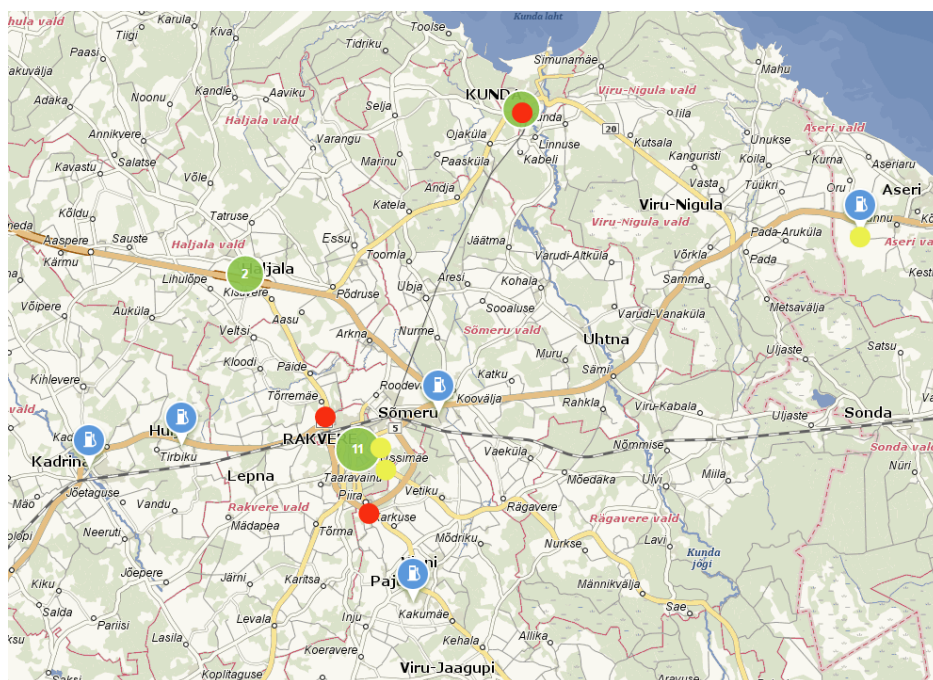
³ Vt. 25.08.2016 otsus nr 5.1-5/16-035 - Circle K Eesti Aktsiaselts ja SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osahing Heleas osa ning osahing Järvejaam osa, lk 5 – 6.

⁴ Tabelis on ärinimede asemel kasutatud kaubamärke.

Turuosad 2013-2015 (eur)			
	2013	2014	2015
Olerex	[10 – 20]%	[10 – 20]%	[20 – 30]%
Raktoom	[0 – 5]%	[0 – 5]%	[0 – 5]%
Koondumise osalised kokku	[10 – 20]%	[10 – 20]%	[20 – 30]%
Statoil	[10 – 20]%	[10 – 20]%	[20 – 30]%
Alexela	[10 – 20]%	[10 – 20]%	[10 – 20]%
Neste	[10 – 20]%	[10 – 20]%	[10 – 20]%
Muud ⁵	[10 – 20]%	[10 – 20]%	[10 – 20]%

Tabelist selgub, et koondumise tulemusel kaubaturu struktuur Eestis oluliselt ei muutu. Kaubaturule jäävad tegutsema endiselt kaks ligikaudu sama turuosaga tanklaketti: Olerex ja Statoil. Neile järgnevad samuti märkimisväärsete turuosadega Neste ja Alexela ning lisaks hulgaliselt väikseid ettevõtjaid.

Hinnates koondumise osaliste positsioone kogu Eesti territooriumist lokaalsemalt, st alal ligikaudu kuni 20 minutilise autosõidu raadiuses omandatavatest Raktoomi tanklatest, tuvastas Konkurentsiamet, et kõik kolm omandatavat tanklat asuvad üksteisest märgitud autosõidu kauguses. Samas piirkonnas, st Rakveres ja selle lähiümbruses, tegutsevad lisaks kolm Olerexi tanklat ning 14 muud tanklat (vt alltoodud tanklate kaarti).

Selgitus kaardile: Kollased punktid tähistavad Olerexi ja punased Raktoomi tanklaid, sinised tankuritega ja ilma värvilise punktita märgid tähistavad muid tanklaid. Rohelised numbriga ringid näitavad tanklate arvu piirkonnas, kus tanklate paiknemine on tihe, nt number 11 Rakveres näitab, et seal on 11 tanklat, sh neli koondumise osalistele kuuluvat tanklat (kaks kollast ja kaks punast punkti).

⁵ Muude mootorikütuse jaemüüjate seas on kokku 42 ettevõtjat, kelle individuaalsed turuosad jäävad oluliselt alla tabelis märgitud tanklakettidele. Nende seas suurimateks on Euro Oil ja Jetoil ligikaudu [...] % turuosadega.

Koondumise tulemusel ei muutu mootorikütuste jaemüügil Eestis oluliselt kaubaturu struktuur. Koondumise järgselt jäävad kaubaturule tegutsema endiselt neli suuremat konkurenti ning hulgaliselt väiksemaid turuosalisi. Samuti ei saavuta koondumise osalised tanklate arvu võrdluses ülekaalu lokaalses piirkonnas – Rakveres ja selle lähiümbruses. Selles piirkonnas jäävad koondumise järgselt kuue Olerexi tanklaga konkureerima 14 tanklat. Koondumise tulemusel ei teki Olerexil võimalust tegutseda sõltumatult konkurentidest ja ostjatest kogu Eestis ega lokaalsemalt Rakveres ja selle lähiümbruses. Samuti ei anna koondumine Olerexile võimalust tegutseda sõltumatult tarnijatest. Seega ei tekita ega tugevda koondumine turgu valitsevat seisundit KonkS § 13 lõike 1 tähenduses ning koondumisega ei kaasne KonkS § 22 lõikes 3 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1

otsustan:

anda luba AS Aqua Marina ja AS Raktoom osa koondumisele.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

KonkS § 27 lg 6¹ kohaselt peavad koondumise osalised koondumise jõustama kuue kuu jooksul koondumiseks loa andmise otsuse kehtima hakkamisest arvates. Konkurentsiamet võib koondumise osalise põhjendatud taotluse alusel seda tähtaega ühe korra pikendada kuni ühe aastani.

/allkirjastatud digitaalselt/

Märt Ots
Peadirektor

Konkurentsiameti 21.10.2016 otsuse nr 5.1-5/16-043 ära kiri on samane originaaliga. Ära kirjas on turuosad märgitud vahemikena ning tähistatud nurksulgudega.

/Veiko Ilves/ 25.10.2016